

Nyilas Atilla

Nosztalgia

*Dosztojevszkij-montázsok Devecseriné
Guthi Erzsébet, Makai Imre és Szabó Endre
fordításaiból*

A nedves hó kapcsán

Ma esik a hó, csaknem sárga, nedves, zavaros, mint ez a história. – Nagyvonalú ember a mi romantikusunk, a legszélhámósabb összes szélhámósaink közt. Egy hős túlságosan is magas ahhoz, hogy teljességgel besározza magát, hát valamelyest nyugodtan sározhatja. „Gyerünk!”

Iskolánkban különösen ostobává torzulnak az arcok. Zverkov, látva zavaromat, komolyan azt képzelte, hogy fel kell bátorítania. „Mi az, tán hozzávágjak egy üveget?” „Ej, uraim, ez nem járja. Inkább elmondom, hogyan házasodtam meg kis híján tegnapelőtt.” „Vajon?” „Hajts.”

Éles fájdalommal hasít szívembe a felismerés, hogy elmúlik tíz, húsz, negyven év, és akkor is megalázva gondolok majd vissza életemnek e legnevetsegebb, legszörnyűbb pillanataira. „*Kutya kötelességem* pofon vágni Zverkovot! Tehát – eldöntöttem.” „Hajts, kocsis, hajts!”

Még a bódulat alatt is állandóan megmarad emlékezetemben egy pont, amely körül rémlátásaim cammognak, miközben feltevéseim egész visszataszító ostobaságát tisztábban és világosabban látom, mint bárki más a kerek világon. „Hajts, kocsis, hajts, te fickó, hajts!”

„Mi lesz, ha bevitetnek az őrszobára?!” Már-
már sírva fakadtam, habár pontosan tudtam:
ez a Szilvióból és Lermontov Álarcosbáljából
való. Ekkor olyannyira elszégyelltem magam,
hogy megállítottam a fogatot, kikászálódtam
a nyálkás hóba, és lecövekeltem az út közepén.

„Uramistenem! Hát hogyan lehetne ezt abba-
hagyni?! Ilyen sértések után?! Nem!” Megint
belevetettem magam a szánba. „Badarság, és
ami a fő: *túlzás*. Hiszen ez már nem is vezeklés,
hanem irodalom! Elvégeztetett. Többé-kevésbé
mind nyomorékok vagyunk. Hajts, hajts, oda!”

A figuráns

Megfogadtam, asszonyom, hogy soha ön előtt –
éppen ön előtt – játszani nem fogok, de most a
szívem mást gondolt. Talán nem apadt még ki

belőlem a régi erő, a régi hév, az első ihletettség.
Ha játékomban dicséretre méltónak tarthatja a
pontosságot, a kidolgozott mechanizmust, hát

ernyedetlen fáradásomnak, tehetségem világos
felismerésének, szerénységemnek köszönhetem
mindezt. Az évek folyamán leginkább kóristákkal,

táncosokkal, csoportjelenetek néma szereplőivel
barátkoztam, az igazi tehetségeket kerültem, –
érthetetlen apáthia vett erőt rajtam, tűrhetetlen,

szomorú, magamnak is megfoghatatlan csend
lepett meg. Oly szívdobogással, zsibbadozással
hoztam szobámba a könyvet, mintha sejtettem

volna: életemben nagy fordulat fog bekövetkezni.
Ellenállhatatlan kíváncsisággal, félelemmel és
örömmel ütöttem fel, mint akik találomra nyitnak

rá a Szentírás valamely versére, hogy magamra olvassam a kinyitott lapot. Igyekeztem valami gondolatot megkapni a szemem előtt feltűnedező

mondatokban. Vannak pillanatok, melyekben a szellemi és lelki erők betegesen megfeszülnek s a feleszmélés élénk lángjával lobbannak fel; a

szív saját égő, elvakító reménységétől felhevülve mintha kihíná a végzetet minden titkával, még ha ezek oly viharosak is. Úgy látszik, a sors állított

meg az új élet küszöbén, melybe annyira vágytam belépni, melyről éjjel-nappal ábrándoztam, s mielőtt rábocsát az ismeretlen útra, felvezetett egy

magaslatra, múltamat varázsos panorámában, fényes, csalogató perspektívában tárván elé. Soha én tehozzád fel nem emelkedhettem, soha!

Csak arra szorítkozhattam, hogy szemléljem a te határtalan szerelmedet. Szenvedélyem nem volt szerelem; nem mertelek én téged szeretni.

Marej muzsik

[Kabdebó Lórántnak]

Húsvét második napja volt. Átmelegedett a levegő, magasan állt a nap. Nem tudom, miért, kora gyerekségem egyik mozzanata bukkant fel emlékezetemben – augusztusi nap a falunkban, derűs és száraz, de kissé hűvös, szeles: közeleg a nyár vége, nem-soká Moszkvába kell utazni, kínlódhatok egész télen az unalmas francia leckékkel.

Átvágok a szérűskerten, leereszkelem az árokba, felkapaszkodom a túloldali sűrű cserjésbe. Megyek-mendegélek, egyszerre csak látom, nem messze a meredek domboldalon magányos muzsik szánt, időnként lovacskáját noszogatja: „No csak! No!”
Én is dolgozom: mogyoró vesszőt török le, hogy legyen mivel csapkodnom a békákat.

A mély csendben hirtelen tisztán kivehető kiáltást hallok: „Farkas! Jön a farkas!”
Felsikoltok, a rémülettől magamon kívül szaladok ki a szántóra, egyenesen neki a muzsiknak. „Nahát, így megijedni! No de ilyet! – csóválja fejét. – Nincsen semmi baj, galambocskám. Ejnye, te fiú, haj, haj! – simogatja meg arcomat. – Elég már!

Krisztus vigyáz rád, vess szépen keresztet! Ejnye, no” – nyújtja vastag, feketekörmű, földtől maszatos ujját, lágyan megérintve rángatózó ajkamat. Majd tizlépésenként visszanezdek, követ tekintetével, bólogat – és íme, mire fölkeltem a priccsról, eltűnt szívemből minden harag. Bizony, többet szenvedtek ott a lengyelek a mieinknél is.

Hutvágner Éva

Két szituációs gyakorlat

Első szituáció madárral Az apróság magyarázata

Tehát a részletek. Az alaphelyzet.
Szituáció a kertben.
Lehetsz benne nyomott Lady Machbeth,
vagy a fa alá temetett
tigriscsíkos kandúrmacska,
a megdagadt árnyék a délutánban,
vagy tükörképed, korban hozzád illő.
Rendezd be a teret.
Rakj bele nagy madarakat
– ezek nem te vagy –
sárgát, barnát, mást ne,
mert nem illik színében semmi sem a kertbe,
csak a fű (zöld) – túrható két kézzel –
hangyák, miegymás,
így állunk ezzel a képpel.

Aztán mégse,
gondold meg
(magad) ne rakd bele mégsem,
a francba az egészszel,
magad helyébe szalmát rakj,
pár marékkal,
sárgát, mert illik a madárhoz,
aztán ne nyúlj bele többször.
Nem illik képnek lenned, az magánügy.
Esetleg hangnak.

Vagy az se,
a fák alatt, ha eltalálnád és kikevernéd
a színt, amit ott mondogatnak,
talán senki lennél,
talán olyan aki hallgat,

de mindez
az egészhez mérten semmi
madárnak talán
kéne lenni

Második szituáció agyaggal A magánügy magyarázata

Vigyázz, parányit késik minden:
A ház, fa gerendáival
és a kert körülötte.
A meggy a mák a szilva.
(fű, madár, széna)

Borzalmas hármásokba tömörültek a tárgyak,
(félelmetes)
és nem érteni hogy mik- mivé válnak,
ha súlypontján már nem illik össze minden.
De ezt a világot nem én teremtettem,
(semmi közöm)
így a habozást sem, azt a pillanatnyit,
mielőtt szétrepednek a nagy triászok:
asztal, lap, árnyék – minden szétesik.
De ez nem világvége, ezt jobb, ha megértjük végre.

Ez is, lássuk be, nem három vers, kettő.
Így is működik a legtöbb,
főleg mert a színeink kifogyasztva,
a tubusok kiürültek,
(nincs más választásunk)
Tudom, nem örülünk a harmadiknyi űrnek,
hát megformázzuk:
agyag, kerámia ;
és helyreállítva érezzük a rendet,
amire nem is emlékezhetünk.

Harmadik – rejtett – szituáció
A Jolly joker magyarázata

Hát nyugodtan csak, pánikra nincs okunk:
itt a harmadik vers.
Egyrészt a habozó pillanatban vagyunk,
(mi lakunk a részben. Értettük?)
meghaladtam a kortársakat,
tehát semmi félelem, még a hármas uralkodik.
Én rég por-hamu-muskátli leszek,
mire szétesik;
és azután is kibővíjtük eggyel.
Agyagból, szénből.
(kerámiamadár)
(A remény, ami mindenhez passzol,
és simogatja azt a kis ostoba fejed,
ha elalszol.)

Nagy Zsuka

nem csinálsz házat

„és most itt állok hitetlen”
(Ady Endre)

lecsukod szemed, arcod évgyűrű,
élősködő, száj, fül, orr, szem,
a konyhában füst, a kőre bor,
valami régi, beidegzült
mozdulat, egy tervrajzért nyúl,
rég nem csináltál házat –
ülsz a sámlin, idegen kezed,
arcod, a mozdulat,
nem maradt, nem, semmi, csak
harc, öntudat, a dülöngélő lábad,
megszelídíteni nem tudtad soha,
most, bánod: nem csináltál nekem házat –
Szindbád, Latinovits, Huszárik, Nagy,
és milliő porcica – (ha a porcicád lehetnék) –

és nincs küszöb mit átléphetek,
mindig az a hetedik szoba,
lopott napszakok, foglalt a reggel,
a dél, alkonyat, egy gyilkos áll a tükör előtt,
ki magának sem csinált házat,
szakállát kékre festi egy vasárnap,
és vasalatlan inget vesz fel reggel

ugyanúgy

és mindig ugyanúgy, ugyanazokkal a
mozdulatokkal, ugyanazokon
a helyeken, ugyanazokon
a szavakon, ugyanúgy,
sohasem másképp,
hanyagabbul, könnyebben,
keményebben, mindig ugyanúgy:
– hozzánevelsz a halálhoz –

hajnóczy hajnalok

mikor pohár fröccs csak a felkelő nap,
mikor csak slágert maszátol a négy fal,
az apostolok vén szakálás sztárok,
mikor jézus mennyasszonyára vadásznak,
mikor minden délben kifeszítenek
és azt mondják: te vagy a macska –
mikor 2szer2 mindig öt,
mikor akinek nincs annak már sosem lesz,
mikor la fountane (is) kinyalhatja,
mikor, nagymama beszáll,

akkor jó helyen jársz, hazaértél –

adytum körút

egymással szemben áll
két barát, bár egyik sem
volt szerzetes,
hamburgert esznek,
tormával marhát,
a bőröndben egy földrész,
a kofferben múlt századelő,
és mindkét táskában ékkő
újságpapírban egy ország –
ha óbudán jársz, ha san diegoban...
anyanyelv-zsoltár és biblia-írógép,
két sötét kabát, kalapok,
és hosszúra vágva
az éjszakát tűnnek el,
a sikátorban nővel üzletel,
a másik a sarokban vizel,
a körúton két férfi botorkál,
benczi csak húzza, csak...
újságpapír-országot fúj a szél,
a próféta magyarul beszél –

Bakos Kiss Károly

Dsida

Angyalbeszéd a szád
 Örök „ifjú poéta”
 Napeső se kell
 Puha séta
 Tavak lapja se már
 Csak a
 Zsoltárok
 Psalmusok
 Isten-vágya reszket...

Mint szőlőgerezdet
 Isznak visznek
 Bár utódaid
 A szépbeszéden élők

Mert ládd-e a szónkat
 A rongy idő kimarja
 A tájból
 Utána bárhol
 Nincstelen a
 Lélek
 Kell hát a bátor
 A nem-akármi ének
 Nem-akármi mámor...

Mint szőlőgerezdet
 Isznak visznek
 Már utódaid
 A szépbeszéden élők

Bár honnod már
 Az érdemelt
 Öröklét
 Bár élő bokraink
 Ágait letörték
 Te túlvilági nyelven
 Sűgöd a világba
 Azt hogy soha
 De sohasem hiába...